

ODPIS

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2010 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: apl. radc. Anna Gugąła - Aniszewska

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2010 r., w Warszawie na rozprawie
sprawy z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
przeciwko Gminie Wodzisław – Zakład Usług Komunalnych w Wodzisławiu
o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

- I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o nazwie „Umowa o świadczenie usług wywozu nieczystości stałych” o treści:
 - a „Zleceniodawca może składać w terminie jednego tygodnia reklamację w przypadku opóźnienia w wywozie (tel. 38-06-685);
 - b „Zmiana cen za wywóz odpadów komunalnych nie wymaga form aneksu do umowy”;
 - c „W przypadku nie uregulowania rachunku w terminie Zleceniobiorca ma prawo do wstrzymania usług”;
 - d „Zleceniobiorcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w przypadku kiedy Zleceniodawca spóźnia się z zapłatą za usług”.
- II. Nakazuje pobranie od Pozwanej Gminy Wodzisław – Zakład Usług Komunalnych w Wodzisławiu, na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie) kwotę 600 zł. (sześćset złotych) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony;
- III. Zasądza od Pozwanej Gminy Wodzisław – Zakład Usług Komunalnych w Wodzisławiu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Gminy Wodzisław – Zakład Usług Komunalnych w Wodzisławiu.

/-/ SSO Hanna Kulesza

UZASADNIENIE

Powód – Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Łodzi pozwem z dnia 16 kwietnia 2009 r., wniósł o uznanie za niedozwolone, stosowanych przez Gminę Wodzisław – Zakład Usług Komunalnych Wodzisławiu, w umowach z konsumentami, postanowień wzorca umownego o nazwie „Umowa o świadczenie usług wywozu nieczystości stałych” o treści:

- a. „Zleceniodawca może składać w terminie jednego tygodnia reklamację w przypadku opóźnienia w wywozie (tel. 38-06-685)”;
- b. „Zmiana cen za wywóz odpadów komunalnych nie wymaga form aneksu do umowy”;
- c. „W przypadku nie uregulowania rachunku w terminie Zleceniobiorca ma prawo do wstrzymania usług”;
- d. „Zleceniobiorcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w przypadku kiedy Zleceniodawca spóźnia się z zapłatą za usług”.

Zdaniem powoda wskazane przez niego w pozwie postanowienia stanowią niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. albowiem kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami oraz dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Odnosnie pierwszego zakwestionowanego postanowienia umownego o treści „Zleceniodawca może składać w terminie jednego tygodnia reklamację w przypadku opóźnienia w wywozie (tel. 38-06-685)”, Powód wskazał, iż jest ono niejasne gdyż nie wyjaśnia, w jakim terminie należy zgłosić reklamację tj. od jakiej daty liczy się bieg tygodniowego terminu na złożenie reklamacji. Nadto zdaniem Prezesa UOKiK zapis ten wprowadza rażąco krótki termin składania przez konsumenta reklamacji na nienależyte wykonanie umowy przez zleceniobiorcę. Co najważniejsze jednak, zdaniem Prezesa UOKiK kwestionowany zapis może wywołać u konsumenta wrażenie że po upływie jednego tygodnie traci on prawo dochodzenia roszczeń tytułu nienależytego wykonania umowy.

Odnosnie drugiego zakwestionowanego postanowienia o treści „Zmiana cen za wywóz odpadów komunalnych nie wymaga form aneksu do umowy”, Powód wskazał, iż jest ono sprzeczne z prawem tj. art. 384¹ k.c. w zw. z art. 384 k.c. albowiem zgodnie z tymi przepisami wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384 k.c., a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Prezes UOKiK wyjaśnił,

iż oznacza to, że wydanie wzorca lub każda nawet drobna zmiana jego treści po pierwsze wymaga doręczenia go konsumentowi, a po drugie stwarza po stronie konsumenta możliwość wypowiedzenia umowy.

Odnosnie trzeciego zakwestionowanego postanowienia o treści „*W przypadku nie uregulowania rachunku w terminie Zleceniobiorca ma prawo do wstrzymania usług*”, Powód wskazał, iż jest ono niejasne albowiem nie precyzuje jaki okres opóźnienia w zapłacie uprawnia zleceniobiorcę do wstrzymania usług, co w istocie daje mu prawo do dokonywania jednostronnej wiążącej interpretacji umowy. Nadto Prezes UOKiK zwrócił uwagę na fakt, iż wbrew powszechnie panującym obyczajom kupieckim umowa nie przewiduje – przed zastosowaniem w/w sankcji – dodatkowego wezwania do zapłaty. Powód wskazał również, iż umowa nie wyjaśnia kwestii rozliczenia finansowego stron w takim przypadku.

Odnosnie ostatniego zakwestionowanego postanowienia umownego o treści „*Zleceniobiorcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w przypadku kiedy Zleceniodawca spóźnia się z zapłatą za usług*”, Powód wskazał, iż nie precyzuje ono jaki okres opóźnienia w zapłacie uprawnia Zleceniobiorcę do rozwiązania umowy, co w istocie daje mu prawo do dokonywania jednostronnej wiążącej interpretacji umowy. Ponadto Prezes UOKiK zwrócił uwagę na fakt, iż wbrew powszechnie panującym obyczajom kupieckim umowa nie przewiduje – przed zastosowaniem w/w sankcji – dodatkowego wezwania do zapłaty.

W odpowiedzi na pozew, pozwana Gmina Wodzisław – Zakład Usług Komunalnych w Wodzisławiu, wskazała, iż uwzględniając wnioski Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonała zmiany treści umowy w zakresie wszystkich czterech postanowień poprzez usunięcie ich z umowy. Od dnia 01.05.2009 r., Pozwana posługuje się nowym wzorcem umowy. W związku z powyższym Pozwana wniosła o umorzenie postępowania jako bezprzedmiotowego. W załączeniu przedstawiła nowy wzór umowy o wywóz odpadów stałych z nieruchomości.

W piśmie procesowym z dnia 19 czerwca 2009 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu. Wskazał, iż fakt zaniechania stosowania zaskarżonych postanowień nie ma wpływu na bieg niniejszego postępowania.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana – Gmina Wodzisław poprzez swoją jednostkę – Zakład Usług Komunalnych w Wodzisławiu działającą w formie zakładu budżetowego prowadzi działalność m.in. w zakresie utrzymywania porządku i czystości. (k.6) W ramach prowadzonej przez siebie działalności Pozwana posługiwała się wzorcem umowy o nazwie: „Umowa o świadczenie usług wywozu nieczystości stałych”.

Bezspornym jest, iż Pozwana w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywała przytoczone w pozwie postanowienie umowne. Pozwana temu nie zaprzeczyła. Nie zarzuciła też niezgodności cytowanych postanowień z treścią wzorca umownego. W związku z tym, okoliczności te należało uznać za przyznane w świetle art. 230 k.p.c.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

Zagadnieniem wstępnym, od którego rozpocząć należy rozważania w niniejszej sprawie, jest podnoszona przez Pozwaną kwestia zaniechanie stosowania przez Zakład Usług Komunalnych w Wodzisławiu, wzorca umownego o nazwie „Umowa o świadczenie usług wywozu nieczystości stałych”, który zawierał zakwestionowane w pozwie postanowienia. Decydujące znaczenie ma tu treść art. 479³⁹ k.p.c., który wskazuje, iż „z żądaniem uznania postanowienia wzorca umowy za niedozwolony można wystąpić również wtedy, gdy pozwany zaniechał jego stosowania, jeżeli od tego zaniechania nie minęło sześć miesięcy”.

Nie ma zatem racji pozwana, gdy podnosi, iż powództwo dotyczące opisanych w pozwie postanowień umownych jest bezzasadne z uwagi na fakt, iż powód powołuje się na tekst umowy, z której w dniu 1 maja 2009 r., zostały usunięta wszystkie cztery kwestionowane postanowienia. Wskazać w tym miejscu należy, iż pozew w niniejszej sprawie wpłynął do tutejszego Sądu w dniu 21 kwietnia 2009 r., a więc zgodnie z treścią przywołanego wyżej przepisu k.p.c., od momentu zaniechania stosowania kwestionowanych postanowień do chwili złożenia pozwu, nie minęło sześć miesięcy. W tych okolicznościach zasadne było zatem, w ocenie Sądu, poddanie treści przedmiotowych postanowień wzorca umowy ocenie prawnej, a w szczególności, czy mają one charakter niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to

jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Decydujące znaczenie dla abuzywności tych postanowień ma fakt, czy zostały uzgodnione w sposób indywidualny.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażąco naruszenie interesów konsumenta. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające *in minus* od przyjętych standardów postępowania.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ §1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ §4 k.c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ §1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Zgodnie z uznanym w doktrynie poglądem klauzule abuzywne sklasyfikowano według następujących rodzajów postanowień:

- postanowienia przyznające przedsiębiorcy uprawnienie do jednostronnego kształtowania praw i obowiązków stron

- postanowienia ograniczające prawa konsumenta lub zwiększające jego obowiązki bez zachowania symetrii w stosunku do praw (obowiązków) przedsiębiorcy
- postanowienia ograniczające odpowiedzialność przedsiębiorcy
- postanowienia wyłączające lub ograniczające znaczenie rzeczywistej woli konsumenta.

Stosowany przez pozwanego wzorzec umowy o nazwie: „Umowa o świadczenie usług wywozu nieczystości stałych”, zawiera 12 paragrafów. Poza miejscem na datę oraz określenie stron umowy, nie zostały w nim pozostawione żadne wolne miejsca na dokonanie dodatkowych indywidualnych postanowień, nie ma również możliwości zmiany już istniejących. Pozwana nie przedstawił również żadnego dowodu na okoliczność, iż konsument miał możliwość prowadzenia negocjacji lub też innego wpływu na treść postanowień przedmiotowego wzorca. Sąd ustalił zatem, że wskazany wzorzec umowy nie był uzgadniany indywidualnie z konsumentem.

W tym miejscu wskazać również należy, iż przedmiotowe postanowienia nie dotyczą zdaniem Sądu, głównych świadczeń stron umowy, którymi są: ze strony pozwanej – świadczenie usług wywozu nieczystości, ze strony zaś konsumenta – zapłata ceny za świadczoną usługę.

Oceniając, w świetle powyższego oraz całokształtu materiału dowodowego załączonego do akt, poszczególne kwestionowane w pozwach zapisy stwierdzić należy, iż wyczerpują one przesłanki klauzuli abuzywnej.

Odnośnie pierwszego postanowienia umownego o treści „Zleceniodawca może składać w terminie jednego tygodnia reklamację w przypadku opóźnienia w wywozie (tel. 38-06-685)”, wskazać należy przede wszystkim, iż spełnia ono przesłanki określone w art. 385³ pkt 2 k.c. Stosownie bowiem do treści tego artykułu, w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Zdaniem Sądu, zapis ten, co słusznie podniósł Prezes UOKiK, wprowadza rażąco krótki termin składania przez konsumenta reklamacji na nienależyte wykonanie umowy przez zleceniobiorcę, a nadto może wywołać u konsumenta mylne wrażenie, że po upływie jednego tygodnia traci on prawo dochodzenia roszczeń tytułu nienależytego wykonania umowy. Nie bez znaczenia dla abuzywności zakwestionowanego postanowienia umownego pozostaje również fakt, iż nie wskazano w nim od kiedy (od jakiej daty) należy liczyć bieg tygodniowego terminu na złożenie reklamacji. Takie niejasne i niejednoznaczne sformułowanie powoduje iż konsument tak naprawdę nie wie do kiedy może zgłosić ową reklamację.

Odnośnie drugiego zakwestionowanego postanowienia o treści „*Zmiana cen za wywóz odpadów komunalnych nie wymaga form aneksu do umowy*”, Sąd zważył, iż jest ono sprzeczne z prawem tj. art. 384¹ k.c. w zw. z art. 384 k.c. albowiem zgodnie z treścią powołanego przepisu „wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384 k.c., a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia”. Jak słusznie podniósł Prezes UOKiK, takie sformułowanie postanowienia umownego oznacza, że wydanie wzorca lub każda, nawet drobna, zmiana jego treści po pierwsze wymaga doręczenia go konsumentowi, a po drugie stwarza po stronie konsumenta możliwość wypowiedzenia umowy. Uznając twierdzenia Prezesa UOKiK za zasadne, Sąd zważył, iż zakwestionowane postanowienie umowne spełnia przesłanki określone w art. 385³ pkt 20 k.c. Stosownie bowiem do treści tego artykułu, w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy. Skoro bowiem Pozwana zastrzega we wzorcu, iż „*zmiana cen za wywóz odpadów komunalnych nie wymaga form aneksu do umowy*” to wynika z tego, iż przyznaje sobie uprawnienie do określenia lub podwyższenia ceny za świadczoną usługę z pominięciem uprawnień konsumenta, w szczególności prawa do odstąpienia od umowy. Pominięcie tego uprawnienia z kolei jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, wprowadzając go błąd co do przysługujących mu praw.

Odnośnie trzeciego zakwestionowanego postanowienia o treści „*W przypadku nie uregulowania rachunku w terminie Zleceniobiorca ma prawo do wstrzymania usług*”, Sąd zważył, iż jest ono niejasne z tego względu, iż nie precyzuje jaki okres opóźnienia w zapłacie za świadczoną przez Pozwaną usługę, uprawnia ją do wstrzymania usług. Taka konstrukcja postanowienia umownego daje Pozwanej, co słusznie podniósł Prezes UOKiK, prawo do dokonywania jednostronnej wiążącej interpretacji umowy. W związku z powyższym wskazać należy, iż kwestionowane postanowienie umowne spełnia przesłanki określone w art. 385³ pkt 9 k.c. Zgodnie z przywołanemu przepisem w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności przyznają kontrahentowi konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy.

W ocenie Sądu, podkreślenia wymaga również to, iż Prezes UOKiK trafnie zwrócił uwagę na fakt, iż wbrew powszechnie panującym obyczajom kupieckim umowa nie

przewiduje – przed zastosowaniem w/w sankcji – dodatkowego wezwania do zapłaty. W sytuacji zatem, gdy konsument nie z własnej winy, spóźni się z uregulowaniem rachunku choćby o jeden dzień, Pozwana ma prawo wstrzymać wykonywanie usługi, bez wezwania konsumenta do zapłaty zaległej należności. Nadto, co słusznie podniósł powód, pozostałe postanowienia umowy nie wyjaśniają kwestii rozliczenia finansowego stron w przypadku wstrzymania usługi. Kwestią sporną jest tu bowiem sytuacja, w której w czasie obowiązywania umowy, pozwana nie świadczy usług. W takim przypadku brak jest podstaw aby konsument płacił za wstrzymaną usługę. Tymczasem jak słusznie podnosi powód, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymywaniu porządku i czystości w gminach, na gminie Wodzisław ciąży prawny obowiązek utrzymywania porządku i czystości, w szczególności odbioru odpadów komunalnych, z którego to obowiązku nie może się ona zwolnić. Oznacza to zatem, iż pozwana nie może uchylać się od nałożonego na nią obowiązku poprzez wstrzymanie świadczenia usług może natomiast wykorzystać w stosunku do właścicieli nieruchomości inne przysługujące jej na mocy ustawy instrumenty prawne.

Odnosnie ostatniego zakwestionowanego postanowienia umownego o treści „Zleceniobiorcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w przypadku kiedy Zleceniodawca spóźnia się z zapłatą za usługę”, bezspornie ustalono, iż nie precyzuje ono jaki okres opóźnienia w zapłacie uprawnia Zleceniobiorcę do rozwiązania umowy, co w istocie daje mu prawo do dokonywania jednostronnej wiążącej interpretacji umowy. Podobnie jak przy poprzedniej klauzuli, Prezes UOKiK, słusznie zwrócił uwagę na fakt, iż wbrew powszechnie panującym obyczajom kupieckim umowa nie przewiduje – przed zastosowaniem w/w sankcji – dodatkowego wezwania do zapłaty. Podtrzymując rozważania prezentowane w odniesieniu do poprzedniej klauzuli, Sąd zważył, iż podkreślenia wymaga fakt, iż pozwana w ogóle nie bierze pod uwagę sytuacji losowych jakie mogą spotkać każdego człowieka. Nie rozróżniając powodów z których konsument popadł w zwłokę, pozwana ustaliła najsurowszą z możliwych sankcji, a więc rozwiązania umowy bez wypowiedzenia. Oznacza to w praktyce, iż konsument, nie z własnej winy, może zostać pozbawiony usługi w zakresie utrzymywania porządku i czystości praktycznie z dnia na dzień. Taki zapis, zdaniem tutejszego Sądu, narusza równowagę kontraktową stron, jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznając, iż kwestionowane postanowienia wzorca umowy stosowanego przez Pozwaną spełniają przesłanki klauzuli niedozwolonej, określone w art. 385¹ §1 k.c., zakazał ich wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² §1 k.p.c.).

O obciążeniu Pozwanej stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167, poz. 1398).

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność z oryginałem

Sekretarz Sądowy Stażysta.....

Wioletta Lech
Wioletta Lech

